

ORIGINAL ARTICLE

The transformation of the names of three generations of Solegan neighborhood residents: A Socio- Onomastic Perspective

Elahe Vasegh¹, Bahman Zandi^{*2}

1. M. A. in Linguistics, Department of Linguistics, Faculty of Foreign Languages and Literature, Payam Noor University, Tehran, Iran.

2. Professor of Linguistics, Faculty of Language and foreign Languages, Payam-e Noor University, Tehran, Iran.

Correspondence:

Bahman Zandi

Email: zandi@pnu.ac.ir

Received: 06/Sep/2025

Revised: 05/Oct/2025

Accepted: 05/Oct/2025

How to cite:

Vasegh, E.; Zandi, B. (2026). The transformation of the names of three generations of Solegan neighborhood residents: A Socio- Onomastic Perspective, *Journal of Sociolinguistics*, 9 (33), 99-113.

(DOI: [10.30473/il.2025.75667.1712](https://doi.org/10.30473/il.2025.75667.1712))

ABSTRACT

Choosing a name is a tool to introduce people's identity and this can be seen as part of the culture of societies, and this phenomenon exists among all people around the world and even societies that live in a very primitive way. The present study deals with the phenomenon of globalization and its relationship with changing the name of a group of people in Soleghan region with the approach of social nomenclature, and its purpose is to investigate the desire for a new identity in both male and female genders and to identify the motivations for changing names. In this article, the evolution of naming in 3 generations in Soleqan district of Tehran city has been studied. Accordingly, 2326 names of people born between 1330 and 1393 were collected through the family tree. These names have been collected in 4 identity groups, including religious, national, transnational and neutral identities. The results show that names derived from religious identity have the highest frequency, followed by names with neutral names and national and transnational identities, respectively, in this division. Examining the evolution of names shows that religious names have a growing trend in the third generation; But the transnational names are on the downward trend and the tendency towards national and neutral names, which was very few in the first generations, has found an upward trend in the next generations. Regarding names with religious, national and neutral identities, the results show that these names have a growing trend in both men and women, while names with transnational identity are completely removed in the third generation in men and women. has been and has not been seen.

KEYWORDS

onomastics, cognitive-social onomastics, cognitive linguistics, identity, gender.

Introduction

Naming is a powerful means of expressing identity and can be considered an essential part of any society's culture. This phenomenon is observed in every corner of the world, even among the most primitive communities. Although names are not strictly confined to a particular time or place, they often reflect people's origins, historical periods, and geographical locations. The field of study that focuses exclusively on proper names is called onomastics, a term derived from the Greek word *onoma*, meaning "name." If we consider linguistics as the broader discipline, onomastics is a subfield within it (Danesi, 2004: 118; Coates, 2013: 64).

According to Crystal (2008: 339), onomastics has traditionally been seen as a branch of semantics that investigates the etymology of institutionalized proper names—a process often referred to as etymology. However, due to the multi-dimensional nature of names, other perspectives on name study have emerged over time. One of the most important developments in this area has been the rise of socio-onomastics, a subfield of sociolinguistics that explores names in social contexts.

In Iran, only a few studies have focused on naming practices. In those studies, names were first categorized based on their roots and origins into four main identity-based groups: national, religious, transnational, and neutral. These categories were then analyzed accordingly.

Research Methodology

This study is descriptive-analytical in nature. A sample of 75 students was randomly selected. Each participant was asked to complete a family tree form covering three generations. Researchers then classified each name based on gender and the identity categories mentioned earlier. Using sampling methods and identity-related indicators, the researchers identified key parameters within the statistical population. The data collected were analyzed both descriptively and inferentially. Bar charts were used for descriptive statistics, while inferential statistics helped examine the relationship between gender and identity across generations.

Data Analysis

The data collected were analyzed through both descriptive and inferential methods. According to the findings, the total number of women was 1,169, and the total number of men was 1,157. The population in the third generation increased compared to the first.

The study examined three identity types—religious, national, and transnational—classified by gender and generation. Results revealed that across the three generations, religious names ranked first in frequency, followed by neutral names. National and transnational names appeared far less frequently.

The analysis also showed a statistically significant relationship between gender and naming identity. Specifically, men were more likely to be given religious names, while women were more frequently given national, transnational, or neutral names. This suggests a gender-based tendency in naming preferences. In some cases, names could not be clearly associated with a specific gender; for instance, nature-inspired names were often used for girls, while mythological names were also more common among females.

The study found a rise in the use of national names in recent years, particularly among women. This may be attributed to increased individual awareness of personal and national identity. As Feiz (2004) suggests, education levels have a direct influence on naming trends. With growing political and social consciousness, families are more likely to choose diverse and meaningful names for their children.

The increasing use of transnational names was also observed. One clear motivation for this trend seems to be the desire to add a sense of prestige or symbolic status to the individual. According to Alizadeh and Tayyeb (2003), foreign—especially Western—names are often perceived as symbols of status, modernity, and global culture. In a society like Iran, where Western countries are often viewed as representations of progress, using foreign-sounding

names may enhance a person's perceived credibility and social standing.

Additionally, some names didn't align with any of the three identity categories (religious, national, or transnational) and were therefore classified as neutral. Of the 2,326 names gathered in the study, 554 fell into this category. Neutral names were more commonly found among women, with fewer men falling into this category.

Ultimately, national identity ranked third in frequency among all naming types in the studied region. National identity plays a vital role in shaping an individual's sense of self and affects various aspects of their life in society. This is precisely why governments invest heavily in preserving and promoting national identity through education systems, media, and consumer culture. Because names serve as both a symbol and a product of culture, it's natural that in societies undergoing identity shifts, naming practices evolve in line with those changes.

Media plays a particularly significant role in this process, highlighting the need for comprehensive policymaking in the area of public media and mass communication. Likewise, the role of formal and informal educational institutions cannot be overlooked. A lack of attention to education—even for a short period—can have lasting consequences on a nation's identity for years to come.

Conclusion

This study ultimately reveals that religious identity remains the most prominent naming influence in Soolqan. The number of individuals and the use of religious names have increased with each generation, indicating a strong and persistent religious orientation among the region's residents. The findings suggest that these communities have a clear preference for religious names, which continue to shape local naming traditions and cultural identity.

Keywords

onomastics, cognitive-social onomastics, cognitive linguistics, identity, gender.

«مقاله پژوهشی»

دگردیسی نام‌گذاری در سه نسل از ساکنان سولقان: رویکرد نام‌شناسی اجتماعی

الهه واثق^۱، بهمن زندی*^۲ **iD**

چکیده

نام‌گذاری یکی از مهم‌ترین ابزارهای بازنمایی هویت فردی و جمعی است و می‌توان آن را بخشی از فرهنگ هر جامعه دانست. این پژوهش با رویکرد نام‌شناسی اجتماعی به بررسی روند تحول نام‌ها در سه نسل (۱۳۳۰-۱۳۹۳) از ساکنان محله سولقان -از توابع شهر تهران- می‌پردازد. داده‌ها شامل ۲۳۲۶ نام گردآوری شده از طریق درخت‌های خویشاوندی است که در چهار گروه هویتی -مذهبی، ملی، فراملی و خنثی- طبقه‌بندی شده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که نام‌های مذهبی بیشترین فراوانی را دارند و در نسل سوم روندی صعودی یافته‌اند. در مقابل، نام‌های فراملی به تدریج کاهش یافته و در نسل سوم به طور کامل حذف شده‌اند. در همین حال، گرایش به نام‌های ملی و خنثی که در نسل نخست اندک بود، در نسل‌های بعدی رشد چشمگیری داشته است. بررسی تفکیک جنسیتی نیز نشان می‌دهد که نام‌های مذهبی، ملی و خنثی در هر دو جنس روندی افزایشی داشته‌اند، در حالی که نام‌های فراملی در هر دو جنس از میان رفته‌اند. این نتایج بیانگر پیوند میان تحولات هویتی و الگوهای نام‌گذاری در جامعه مورد مطالعه است.

واژه‌های کلیدی

نام‌شناسی اجتماعی؛ زبان‌شناسی شناختی؛ هویت؛ جنسیت؛ نام‌گذاری.

۱. دانش‌آموخته دکتری زبان‌شناسی، گروه ادبیات و زبان‌های خارجی، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران.
۲. استاد زبان‌شناسی، گروه ادبیات و زبان‌های خارجی، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران.

نویسنده مسئول:

بهمن زندی

رایانامه: zandi@pnu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۶/۱۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۷/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۱۳

استناد به این مقاله:

واثق، الهه؛ زندی، بهمن (۱۴۰۴). دگردیسی نام‌گذاری در سه نسل از ساکنان سولقان: رویکرد نام‌شناسی اجتماعی، فصلنامه زبان‌شناسی اجتماعی، ۹ (۳۳)، ۹۹-۱۱۳.

DOI: [10.30473/IL.2025.75667.1712](https://doi.org/10.30473/IL.2025.75667.1712)

مقدمه

می‌شود. به باور آگیکوم^۷ (۲۰۰۶)، نام‌گذاری بُعدی اساسی از هر جامعه است و نام‌ها معنا و کارکردی فرهنگی-اجتماعی دارند. از آنجا که انتخاب نام‌ها با تنوع جغرافیایی و اجتماعی همراه است، زبان‌شناسی اجتماعی چارچوبی مناسب برای مطالعه تغییرات هم‌زمانی و درزمانی در این حوزه فراهم می‌آورد. افزون بر این، در سال‌های اخیر زبان‌شناسان شناختی نیز به بررسی سازوکارهای استعاری و مجازی در نام‌های خاص علاقه‌مند شده و بخشی از ادبیات پژوهشی مربوط به نام‌ها را به خود اختصاص داده‌اند (برای نمونه بنگرید به روحی^۸ ۱۳۸۷؛ بختیار^۹، ۲۰۱۳؛ بربروویچ و دلیبگوویچ زانیچ^{۱۰} ۲۰۰۷ و ۲۰۱۳؛ دبرویچ^{۱۱}، ۲۰۱۰؛ بربروویچ و دلیبگوویچ زانیچ، ۲۰۱۳).

هدف پژوهش حاضر بررسی پیوند میان هویت‌های ملی، مذهبی و فراملی و تأثیر آن‌ها بر روند نام‌گذاری زنان و مردان در فاصله سال‌های ۱۳۳۰ تا ۱۳۹۳ است. بر اساس توضیحات پیشین، این تحقیق در پی شناسایی عوامل مؤثر بر تغییرات نام‌گذاری در سه نسل متوالی است. مطالعات اولیه نشان داد که سه عامل اصلی در این روند نقش دارند: نخست، جنسیت به‌عنوان معیاری برای تمایز در اهمیت و کاربرد نام‌ها؛ دوم، دوره‌های تاریخی به‌عنوان شاخصی برای بازشناسی تغییرات در دهه‌های مختلف؛ و سوم، هویت‌های چندگانه که در میان افراد جامعه جریان دارند و بر انتخاب نام اثر می‌گذارند. بر این اساس، پرسش‌های اصلی پژوهش به شرح زیر تدوین شده‌اند:

۱. هویت‌های چندگانه تا چه اندازه بر نام‌گذاری افراد در سه نسل (مادربزرگان و پدربزرگان، پدران و مادران، فرزندان) تأثیر داشته‌اند؟
۲. در گرایش به هویت‌های چندگانه در نام‌گذاری، چه تفاوت‌هایی بر اساس جنسیت مشاهده می‌شود؟
۳. در گذر زمان، روند تحول نام‌گذاری فرزندان با توجه به انواع هویت‌ها چه مسیری را طی کرده است؟

پیشینه پژوهش

فلورنسکی در مجموعه مقالاتی که طی سال‌های ۱۹۸۸ تا ۱۹۹۰ با عنوان *نام‌ها* منتشر کرد، مجموعه‌ای از نام‌های روسی را از جنبه‌های گوناگون بررسی نمود. او در این پژوهش‌ها به ویژگی‌های روان‌شناختی، زبان‌شناختی، آوایی و

نام‌ها اگرچه به زمان و مکان خاصی محدود نمی‌شوند، اما می‌توان از طریق آن‌ها افراد، موقعیت‌ها و شرایط اجتماعی را بازشناخت. شاخه‌ای از زبان‌شناسی که به مطالعه نام‌های خاص اختصاص دارد، نام‌شناسی^۱ است؛ واژه‌ای برگرفته از ریشه یونانی *onoma* به معنای «اسم». نام و نام‌گزینی برخلاف ظاهر، صرفاً یک انتخاب فردی نیست، بلکه مجموعه‌ای از معانی را در خود نهفته دارد که می‌تواند بازتاب وضعیت فرهنگی و اجتماعی جامعه باشد. فلورنسکی^۲ در مقاله‌ای نشان داده است که برخی نام‌ها با وقایع تاریخی پیوند می‌خورند و می‌توانند احساسات و هیجانات مرتبط با آن وقایع را برانگیزند. افرادی که چنین نام‌هایی دارند، اغلب به‌عنوان نمادهایی نیرومند برای جنبش‌های اجتماعی شناخته می‌شوند (رجب‌زاده، ۱۳۷۸: ۱۴).

نام‌ها در سطح کنش‌های اجتماعی نیز نقش‌آفرین‌اند؛ از جمله در بازتولید قدرت، مبارزه طبقاتی و شکل‌گیری روابط اجتماعی. نام‌هایی که طبقات فرادست برمی‌گزینند در مقایسه با نام‌های انتخاب‌شده در طبقات فرودست، و نیز معانی صریح و ضمنی آن‌ها، می‌توانند در تمایز طبقاتی و حتی در نوع روابط میان آن‌ها مؤثر باشند. از این‌رو، انتخاب نام نه تنها بازتاب هویت فردی است، بلکه می‌تواند نمایانگر دوره‌های خاص از تحولات اجتماعی و فرهنگی نیز باشد و روندهای نوپدید جامعه را آشکار سازد.

چنانچه زبان‌شناسی را رشته اصلی بدانیم، نام‌شناسی شاخه‌ای از آن به شمار می‌آید (دانسی^۳، ۲۰۰۴: ۱۱۸؛ کوتس^۴، ۲۰۱۳: ۶۴). بر اساس تعریف کریستال^۵ (۲۰۰۸: ۳۳۹)، نام‌شناسی در سنت کلاسیک شاخه‌ای از معناشناسی محسوب می‌شود که به مطالعه ریشه نام‌های خاص نهادینه‌شده می‌پردازد؛ آنچه در فارسی با اصطلاح «وجه تسمیه» شناخته می‌شود. با این حال، به دلیل چندبعدی بودن نام‌ها، این حوزه بعدها از دیدگاه‌های دیگری نیز مورد توجه قرار گرفت. مهم‌ترین تحول در این زمینه، روی آوردن پژوهشگران به بررسی نام‌ها از دیدگاه اجتماعی بود که به پیدایش شاخه جدیدی با عنوان نام‌شناسی اجتماعی انجامید؛ شاخه‌ای که خود زیرمجموعه زبان‌شناسی اجتماعی محسوب

7. Agyekum, K

8. Bakhtiar, M

9. Berberovic and Delibegovic Dzanic

10. Dobric

1. onomastics

2. Florenskiy, P.A

3. Danesi, M

4. Coates, R

5. Crystal, D

6. institutionalized

نوشتاری نام‌ها، معانی فولکلوریک، خاستگاه و نیز نقش‌های اجتماعی آن‌ها توجه داشت. فرث^۱ (۱۹۸۷) در تحلیل مجموعه‌ای از نام‌ها، به جنبه‌های انسان‌شناختی آن‌ها توجه کرد و عواملی همچون شرایط محیطی، ویژگی‌های جسمانی و خصوصیات رفتاری افراد را مد نظر قرار داد. لیبرسون^۲ (۱۹۸۴) نیز برای شناسایی تحولات فرهنگی و اجتماعی در دوره‌های مختلف تاریخی به بررسی نام‌ها پرداخت. به باور او، نام‌هایی که برای کودکان انتخاب می‌شود بازتابی از تصورات والدین نسبت به فرزند تازه‌متولدشده و همچنین انطباق آن نام با خاستگاه قومی خانواده است.

آگیکوم^۳ (۲۰۰۶) در مطالعه‌ای مردم‌شناختی بر نام‌های اشخاص در قبیله آکان^۴ در غنا، نام‌گذاری را بعدی اساسی از فرهنگ این جامعه دانسته و معتقد است که نام‌ها معنا و کارکردی فرهنگی-اجتماعی دارند. او در رده‌بندی خود، نام‌های خاص آکان را به چند دسته تقسیم می‌کند: ۱. نام‌های روزها (بر اساس روز تولد)؛ ۲. نام‌های خانوادگی (برگرفته از نیاکان)؛ ۳. نام‌های موقعیتی (مانند مکان، زمان، یا ترتیب تولد فرزندان)؛ ۴. نام‌های برگرفته از گل‌ها و گیاهان؛ ۵. نام‌های مرتبط با خدا یا خدایان، مانند نی‌بامه‌کی^۵ به معنای هدیه خدا ۶. نام‌های افتخاری؛ ۷. نام‌های مستعار؛ ۸. نام‌های برگرفته از مشاغل، گروه‌ها یا بازی‌ها. یافته‌های پژوهش لمبارد^۶ (۲۰۰۸) درباره نام‌های اشخاص در قبیله نی‌تیتاپی^۷ - ساکن ایالت‌های مونتانا و آیداهو^۸ در آمریکا و ایالت آلبرتا^۹ در کانادا- نشان می‌دهد که نام‌ها در این جامعه بخشی جدایی‌ناپذیر از سنت‌های فرهنگی-اجتماعی به شمار می‌آیند.

پژوهش عبدالکریم رسول^{۱۰} (۲۰۱۴) نشان می‌دهد که در میان شیعیان عراق، نام‌های مرتبط با چهارده معصوم و یاران آنان بیشترین کاربرد را دارند، در حالی که در میان اهل سنت، نام‌های خلفا و برخی از صحابه رواج بیشتری یافته‌اند.

مطالعه نام‌ها در ایران مورد توجه پژوهشگران بسیاری قرار گرفته است. با این حال، در اغلب این تحقیقات بیشتر به ابعادی همچون تحلیل منابع نام‌گذاری، علل گرایش به تغییر نام و تعیین گرایش‌های دینی در نام‌گذاری پرداخته شده و

تنها به‌طور مختصر به ساختار زبانی نام‌ها اشاره شده است. یکی از پژوهش‌های جامع‌تر در این زمینه، تحقیق علی‌نژاد و طیب (۱۳۸۲) است. این مطالعه که در سال ۱۳۷۷ درباره نام‌گذاری اشخاص در اصفهان انجام شد، نشان می‌دهد که در میان نام‌های مردان، همه ۲۱ نامی که بیشترین فراوانی را داشته‌اند عربی بوده‌اند. در مورد زنان نیز از میان ۲۱ نام پرکاربرد، ۱۵ نام عربی، ۵ نام فارسی و یک نام یونانی گزارش شده است. نجاتی حسینی و افشار (۱۳۸۸) در مطالعه‌ای درباره تحول نام‌گذاری فرزندان در شهر تهران، تغییرات چند دوره تاریخی - شامل دوره انقلاب، جنگ، پایان جنگ، سازندگی و اصلاحات - را در دو منطقه شمال و جنوب شهر بررسی کردند. یافته‌های آنان نشان داد که دگرگونی در ارزش‌های اجتماعی به‌طور مستقیم در الگوهای نام‌گذاری فرزندان بازتاب یافته است. ایمان و روحانی (۱۳۹۲) نیز در پژوهشی به بررسی رابطه میان هویت اسلامی و هویت‌های رقیب (قومی، ملی و جهانی) پرداختند. آنان با بهره‌گیری از نظریه هویت شلدون استرایکر و روش پیمایش اجتماعی، داده‌های ۴۳۱ دانشجوی دانشگاه شیراز را تحلیل کردند. نتایج تحقیق نشان داد که میان هویت اسلامی و دو متغیر هویت ملی و هویت قومی رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد، در حالی که میان هویت اسلامی و هویت جهانی رابطه‌ای منفی و معنادار مشاهده شد.

دانش و قربانی (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی فرهنگ نام و نام‌گزینی در استان هرمزگان پرداختند. نتایج نشان داد که میان متغیرهای دینداری و ملی‌گرایی خانواده‌ها با نوع نام انتخابی رابطه‌ای معنادار در سطح ۹۹ درصد وجود دارد. بر این اساس، خانواده‌هایی که از دینداری بالاتری برخوردارند بیشتر به انتخاب نام‌های اسلامی و سپس نام‌های قومی گرایش دارند، در حالی که خانواده‌های با سطح دینداری پایین‌تر، تمایل بیشتری به نام‌های ملی و پس از آن به نام‌های فارسی خنثی نشان می‌دهند. زندی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی تغییر نام دانشجویان، تمایل به هویت جدید و انگیزه‌های تغییر نام پرداختند. یافته‌های آنان نشان داد که دانشجویان پسر بیشتر به هویت ملی گرایش دارند، در حالی که دانشجویان دختر تمایل بیشتری به هویت فراملی نشان می‌دهند. همچنین تأکید شد که تغییر نام از نام‌های مذهبی کهن به نام‌های مذهبی جدید و توجه به نام‌های ملی در میان پسران رایج‌تر است، در حالی که دختران بیشتر به تغییر نام از ملی و مذهبی به فراملی گرایش دارند.

1. Firth
2. Liberson
3. Agyekum
4. Akan
5. Nyamekye
6. Lombard, C
7. Niitsitapi
8. Montana & Idaho
9. Alberta
10. Abdulkareem, R

چارچوب نظری: نام‌گذاری

با اطمینان نمی‌توان تعیین کرد که انسان از چه زمانی به اهمیت نام‌گذاری پی برده است. انسان اولیه دریافت که برقراری ارتباط تنها از طریق اشاره کافی نیست، زیرا اشاره صرفاً می‌توانست به اشیاء یا پدیده‌هایی دلالت کند که در محیط مشترک و در برابر دیدگان حضور داشتند. اگر خطری در مکانی دیگر در کمین بود یا فردی در معرض تهدید قرار داشت، اشاره به‌تنهایی نمی‌توانست دیگران را آگاه سازد. هنگامی که انسان به این نکته پی برد که باید برای همه امور مهم و تکرارشونده پیرامون خود نامی اختصاص دهد، توانست نه‌تنها به پدیده‌هایی که در حوزه دید او قرار نداشتند اشاره کند و با دیگران ارتباط برقرار سازد، بلکه به نوعی آرامش درونی نیز دست یابد (علی‌نژاد و طیب، ۱۳۸۲).

لاینز^۱ (۱۹۹۷) بر این باور است که اسم‌های خاص در زبان می‌توانند نقش‌های ارجاعی^۲، شبه‌ارجاعی^۳ و خطاب^۴ داشته باشند، اما فاقد مفهومی هستند که بتواند آن‌ها را همچون یک طبقه مستقل از اسم‌های عام متمایز سازد. با این حال، اسم‌های خاص ممکن است دارای معانی نمادین^۵، ریشه‌شناختی^۶ یا ترجمه‌ای^۷ باشند. به نظر می‌رسد همین معانی است که در فرهنگ‌های مختلف ارزش‌های متفاوتی برای نام پدید می‌آورد. در واقع، نام به‌عنوان یک *دال*^۸ بخش مهمی از معنا و ارزش خود را از رابطه‌ای به دست می‌آورد که با *ملول*^۹ اولیه خویش برقرار می‌کند.

مهم‌ترین کارکرد نام، هویت‌بخشی به فرد در جامعه است. احمدی (۱۳۸۸) هویت را فرآیندی می‌داند که هم فردی و هم اجتماعی است و بدین ترتیب میان فرد و اجتماع نوعی پیوند برقرار می‌کند. جامعه‌شناسان نیز هویت را احساسی می‌دانند که فرد در بستر جامعه به دست می‌آورد و سپس با تکیه بر اشتراکات یا تفاوت‌های خود با گروه‌های دیگر، به درک هویت مستقل می‌رسد. هویت در واقع فرآیند پاسخ‌گویی آگاهانه فرد به مجموعه‌ای از پرسش‌ها درباره خویش‌شناسی است؛ پرسش‌هایی همچون این‌که او کیست، گذشته‌اش چه بوده، اکنون چه جایگاهی دارد، به کدام قبیله،

نژاد یا ملیت تعلق دارد، خاستگاه اصلی‌اش کجاست و در شکل‌گیری و توسعه تمدن جهانی چه نقشی ایفا کرده است (قمری و حسن‌زاده، ۱۳۸۹).

در دوران ساسانیان و در میان زرتشتیان رسم بر این بود که هرگاه مادری فرزندی به دنیا می‌آورد، پیش از آن که نوزاد برای نخستین بار شیر بنوشد، موبدی ویژه را فرا می‌خواندند. موبد دعای خاصی در گوش نوزاد زمزمه می‌کرد و او را با نامی که برایش برگزیده بودند می‌خواند. سپس کودک را با پراهوم یا آب هوم تقدیس می‌کرد و بر سرش آب هوم می‌ریخت. این آیین شباهت بسیاری به رسمی دارد که مسیحیان آن را «غسل تعمید» می‌نامند (بهرامی، ۱۳۸۳).

معانی نام‌ها تنها به ریشه و منبع آن‌ها محدود نمی‌شود، بلکه عوامل روانی، اجتماعی و فرهنگی نیز در شکل‌گیری آن‌ها نقش دارند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که نام‌ها می‌توانند بازتاب‌دهنده وضعیت‌های روانی، روابط خویشاوندی، ساختار قدرت، گرایش‌های نژادی و قشریندی اجتماعی باشند. بر همین اساس، در این پژوهش داده‌ها با توجه به ریشه و خاستگاه در چهار گروه هویتی - نام‌های ملی، مذهبی، فراملی و خنثی - طبقه‌بندی شدند؛ این طبقه‌بندی بر مبنای پژوهش زندی و میرمکری (۱۳۹۶) درباره روند نام‌گذاری فرزندان در مهاباد از دیدگاه زبان‌شناسی اجتماعی صورت گرفته است.

نام‌های ملی

به نام‌هایی اطلاق می‌شود که از نظر معناشناختی به زبان فارسی مربوط، دارای ریشه فارسی و برگرفته از شخصیت‌های ملی، تاریخی و اساطیری ایران هستند.

مقوله نام‌های کهن یا شاهنامه‌ای به نام‌هایی اطلاق می‌شود که ریشه در تاریخ ایران باستان دارند یا برگرفته از شخصیت‌های اسطوره‌ای و پهلوانانی هستند که در شاهنامه فردوسی ذکر شده‌اند. در این گروه، نام‌های پسرانه نسبت به نام‌های دخترانه فراوانی بیشتری دارند. برای نمونه، نام‌هایی چون کوروش، داریوش و فرهاد، و نیز نام‌های اسطوره‌ای مانند سهراب و سیاوش در میان پسران رایج‌اند؛ در حالی که نام‌هایی همچون منیژه، میترا و تهمینه در میان دختران در این مقوله جای می‌گیرند.

نام‌های مذهبی

شامل نام‌هایی هستند که در متون دینی مختلف از آن‌ها یاد شده است؛ از جمله نام‌ها و القاب پیامبر اسلام (ص)، امامان

1. Lyons
2. Referential
3. Pseudo-referential
4. Addressing
5. symbolic
6. Rhetorical
7. Translational
8. signifier
9. signified

و به‌طور کلی شخصیت‌های برجسته دین اسلام و سایر ادیان. در این گروه می‌توان به نمونه‌هایی چون محمد و علی، یا نام‌های اصحاب و شخصیت‌های صدر اسلام مانند ابوبکر و عایشه اشاره کرد. همچنین نام پیامبران و شخصیت‌های دینی دیگر همچون ابراهیم، صالح، یوسف، داوود، سلیمان، سارا، آسیه، مریم، یعقوب و ایوب در این دسته جای می‌گیرند.

نام‌های فراملی

نام‌های فراملی شامل نام‌هایی هستند که ریشه آن‌ها بیرون از حوزه فرهنگی-زبانی ایران است. این گروه البته از نام‌های مذهبی متمایز است؛ زیرا هرچند بسیاری از نام‌های مذهبی نیز منشأ خارجی دارند، به دلیل پیوندهای دینی در دسته‌ای جداگانه قرار می‌گیرند. نام‌های فراملی می‌توانند شامل این موارد باشند: نام‌های اروپایی (مانند تانیا، دینا)، نام‌های ترکی (مانند آیدا، ارسلان، سولماز)، نام‌های عربی با معنای غیرمذهبی (مانند شکیلا)، و سایر نام‌های برگرفته از زبان‌ها و فرهنگ‌های دیگر.

مقوله خنثی

از آن‌جا که برخی نام‌ها در هیچ‌یک از گروه‌های پیشین قابل طبقه‌بندی نبودند، در این پژوهش گروه چهارمی با عنوان نام‌های خنثی در نظر گرفته شد. این دسته شامل سه زیرمقوله‌های نام‌های مشاهیر، نام‌های مفهومی و نام‌های برگرفته از طبیعت است. عبدی (۱۳۷۶) به‌کارگیری اصطلاح خنثی را صرفاً قراردادی می‌داند و معتقد است این نام‌ها در طیف گرایش‌های فرهنگی موجود، در کنار نام‌های ملی، قومی و اسلامی، جایگاهی مستقل یافته‌اند.

الف. مقوله نام‌های مشاهیر: نام‌های مشاهیر به نام‌هایی اطلاق می‌شود که از شخصیت‌های ادبی، هنری، اجتماعی، علمی و حتی سیاسی گرفته شده‌اند؛ شخصیت‌هایی که غالباً معاصرند و نه کهن. برای نمونه می‌توان به نام‌هایی چون نیما یا سینا (با وجود ریشه عربی) اشاره کرد. دلیل آن‌که این نام‌ها در گروه خنثی طبقه‌بندی شده‌اند آن است که معمولاً بار هویتی مستقیم مذهبی، ملی، یا فراملی ندارند و بیشتر به سبب شهرت فرد و جایگاه اجتماعی، علمی یا هنری او انتخاب می‌شوند. از این رو، انتخاب چنین نام‌هایی الزاماً به معنای علاقه خانواده‌ها به شخصیت یا دستاوردهای علمی-فرهنگی فرد مشهور نیست.

ب. مقوله نام‌های مفهومی: نام‌های مفهومی به نام‌هایی

اطلاق می‌شود که دارای معنای واژگانی مشخص و بار معنایی مثبت یا گاه منفی هستند. لاینز (۱۹۷۷) این دسته از نام‌ها را نمادین یا دارای معنای ضمنی می‌داند؛ معنایی که ممکن است از فرهنگی به فرهنگ دیگر متفاوت باشد. گاه این نام‌ها به پدیده‌هایی غیرانسانی ارجاع می‌دهند، امری که به‌ویژه در نام‌های دخترانه مشهود است. برای نمونه، نام‌هایی چون پریا، پریسا، پریناز یا پریان به دلایل زیباشناختی یا برای القای شکوه و عظمت به دختران انتخاب می‌شوند و به موجوداتی چون پریان و فرشتگان ارجاع دارند که در جهان خارج مصداق عینی ندارند.

ج. مقوله نام‌های برگرفته از طبیعت: منظور آن دسته از نام‌ها هستند که به پدیده‌های طبیعی و گیاهان و اجرام آسمانی ارجاع می‌دهند. نام‌هایی مانند نیلوفر، سحر، ستاره، اختر و مهتاب برای دختران در فارسی و مقوله مکان به عنوان مقوله طبیعت برای پسران در این پژوهش در نظر گرفته شد که شامل نام‌هایی مانند البرز یا سهند در فارسی پسرانه می‌شود.

بر این اساس، در این پژوهش نام‌های گردآوری‌شده با توجه به تعاریف و توضیحات ارائه‌شده در چهار گروه هویتی -ملی، فراملی، مذهبی، و خنثی- طبقه‌بندی شدند. داده‌های به‌دست‌آمده در هر یک از این گروه‌ها هم به‌صورت کلی و هم بر اساس جنسیت افراد مورد تحلیل قرار گرفت. هدف آن است که نشان داده شود در هر یک از نسل‌های انتخابی، افراد با توجه به مفاهیم یادشده بیشتر از کدام دسته از نام‌ها بهره برده‌اند و در نهایت، سیر تحول نام‌ها در یک گروه مشخص به‌روشنی ترسیم گردد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-تحلیلی است. داده‌ها به دو شیوه گردآوری شده‌اند: روش میدانی، از طریق فرم‌های درخت خویشاوندی و روش کتابخانه‌ای، برای پیشینه پژوهش و چارچوب نظری. در مرحله میدانی، نام‌های سه نسل از ساکنان منطقه سولقان گردآوری و بر اساس چهار نوع هویت (مذهبی، ملی، فراملی و خنثی) طبقه‌بندی شدند. در بخش تحلیلی، داده‌ها با بهره‌گیری از آمار توصیفی (فراوانی و درصد) و آزمون آماری خی‌دو بررسی شدند تا روابط میان متغیرهایی مانند جنسیت و نوع هویت نام‌ها تبیین گردد.

برای گردآوری داده‌های میدانی، ۷۵ دانش‌آموز یک مدرسه پسرانه در سولقان به‌صورت تصادفی انتخاب شدند و از آنان

همان‌گونه که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، تعداد کل نام‌ها در سه نسل به تفکیک زنان و مردان ارائه شده است. در مجموع، ۲۳۲۶ نام گردآوری شده که از این میان ۱۱۶۹ نام متعلق به زنان و ۱۱۵۷ نام متعلق به مردان است. مقایسه نسل‌ها نشان می‌دهد که در نسل سوم، تعداد زنان و مردان نسبت به نسل اول افزایش چشمگیری داشته است.

جدول ۲. مقوله‌های چهارگانه (مذهبی، ملی، فراملی، خنثی) به تفکیک جنسیت

ردیف	نسل	مذهبی	ملی	فراملی	اسامی خنثی
۱	اول	زنان	۴۳	۴	۲
۲	اول	مردان	۸۳	۱	-
۳	دوم	زنان	۳۱۸	۱۳	۳
۴	دوم	مردان	۳۰۴	۲۱	-
۵	سوم	زنان	۴۳۲	۱۳	-
۶	سوم	مردان	۴۹۱	۴۴	-
۷	جمع کل		۱۶۷۱	۹۶	۵

جدول ۲ توزیع نام‌ها را بر اساس چهار مقوله اصلی (مذهبی، ملی، فراملی و خنثی) به تفکیک جنسیت و نسل نشان می‌دهد. نتایج این جدول بیانگر آن است که در طی سه نسل مورد بررسی، نام‌های مذهبی بیشترین فراوانی را داشته‌اند. پس از آن، نام‌های خنثی در جایگاه دوم قرار دارند. در مقابل، نام‌های ملی و فراملی سهم اندکی از کل داده‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۳. فراوانی نام‌گذاری نسل‌ها برحسب هویت‌های چندگانه و جنسیت

کل	نسل			جنسیت
	اول	دوم	سوم	
۷۹۳	۴۳	۳۱۸	۴۳۲	مذهبی
۳۰	۴	۱۳	۱۳	ملی
۵	۲	۳	۰	فراملی
۳۴۱	۱۷	۹۸	۲۲۶	اسامی خنثی
۱۱۶۹	۶۶	۴۳۲	۶۷۱	کل
۸۷۸	۸۳	۳۰۴	۴۹۱	مذهبی
۶۶	۱	۲۱	۴۴	ملی
۰	۰	۰	۰	فراملی

خواسته شد فرم‌های درخت فامیلی خود را -شامل سه نسل- تکمیل کنند. سپس نام‌های ثبت‌شده بر اساس جنسیت و گروه‌های هویتی طبقه‌بندی شد. داده‌های به‌دست‌آمده ابتدا با روش‌های توصیفی (از جمله نمودارهای ستونی) و سپس با روش‌های استنباطی تحلیل گردید تا روند تغییرات نام‌گذاری در نسل‌های مختلف آشکار شود.

شرکت‌کنندگان

در این پژوهش، سیر تحول نام‌گذاری در سه نسل از خانواده‌های دانش‌آموزان یک مدرسه پسرانه در مقطع ابتدایی در منطقه سولقان بررسی شده است. در مجموع ۲۳۲۶ نام متعلق به متولدان سال‌های ۱۳۳۰ تا ۱۳۹۳ از طریق فرم‌های از پیش طراحی‌شده گردآوری شد. برای این منظور، ۷۵ دانش‌آموز به‌صورت تصادفی انتخاب شدند و نام‌های سه نسل از خانواده خود -شامل پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌ها، والدین (پدران و مادران) و خویشاوندان نزدیک مانند دایی، خاله، عمو و عمه- را در اختیار پژوهشگران قرار دادند. این داده‌ها سپس در قالب نمودارهای درختی (درخت خویشاوندی) تنظیم و تحلیل شدند. بر این اساس، نسل اول شامل پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌ها (متولدان حدود ۱۳۳۰ به بعد)، نسل دوم شامل والدین و خویشاوندان هم‌نسل آنان (متولدان عمدتاً ۱۳۵۰ تا ۱۳۷۰) و نسل سوم شامل فرزندان نسل جدید یعنی دانش‌آموزان و خواهران و برادران آن‌ها (متولدان ۱۳۷۰ تا ۱۳۹۳) در نظر گرفته شده‌اند.

یافته‌ها و تحلیل داده‌ها

یافته‌های پژوهش بر اساس داده‌های گردآوری‌شده در دو سطح توصیفی و استنباطی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در گام نخست، تحلیل توصیفی داده‌ها ارائه می‌شود تا تصویری کلی از توزیع نام‌ها در میان نسل‌ها و گروه‌های هویتی به دست آید. در گام بعد، با بهره‌گیری از روش‌های آماری استنباطی، روابط میان متغیرها -از جمله جنسیت و نوع هویت نام‌ها- تحلیل و تفسیر خواهد شد.

جدول ۱. فراوانی نام‌ها در هر یک از نسل‌ها

ردیف	نسل	تعداد کل	تعداد زنان	تعداد مردان
۱	اول	۱۵۸	۶۶	۹۲
۲	دوم	۸۳۵	۴۳۲	۴۰۳
۳	سوم	۱۳۳۳	۶۷۱	۶۶۲
۴	جمع کل	۲۳۲۶	۱۱۶۹	۱۱۵۷

جنس	هویت	فراوانی و درصد			نسل			کل
		اول	دوم	سوم	اول	دوم	سوم	
مرد	مذهبی	فراوانی	۸۳	۳۰۴	۴۹۱	۸۷۸		
		درصد	۷۵/۹	۷۴/۲	۷۵/۴	۹۰/۲		
	ملی	فراوانی	۱	۲۱	۴۴	۶۶		
		درصد	۱/۱	۵/۲	۶/۶	۵/۷		
	فراملی	فراوانی	۰	۰	۰	۰		
		درصد	۰	۰	۰	۰		
	اسلامی خنتی	فراوانی	۸	۷۸	۱۲۷	۲۱۳		
		درصد	۸/۷	۱۹/۴	۱۹/۲	۱۸/۴		
	کل	فراوانی	۹۲	۴۰۳	۶۶۲	۱۱۵۷		
		درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰		

جدول شماره ۴ فراوانی و درصد نام‌گذاری در سه نسل را بر اساس هویت‌های چندگانه و جنسیت نشان می‌دهد. برای توصیف داده‌ها از جدول توافقی استفاده شده است. بر اساس این جدول، هویت مذهبی بیشترین سهم را در میان سایر هویت‌ها به خود اختصاص داده است؛ به گونه‌ای که ۸/۶۷ درصد از نام‌های زنان و ۹/۷۵ درصد از نام‌های مردان در این گروه قرار دارند. روند تغییرات نشان می‌دهد که در هر دو جنس، استفاده از نام‌های مذهبی از نسل اول تا سوم افزایش یافته است. برای نمونه، تعداد زنان دارای نام مذهبی از ۴۳ نفر در نسل اول به ۴۳۲ نفر در نسل سوم رسیده است.

در مقابل، هویت ملی سهم کمتری دارد (۶/۲ درصد در زنان و ۷/۵ درصد در مردان). با این حال، الگوی تغییرات در دو جنس متفاوت است: در مردان، استفاده از نام‌های ملی روندی صعودی داشته است (از ۱/۱ درصد در نسل اول به ۶/۶ درصد در نسل سوم)، در حالی که در زنان این روند نزولی بوده است (از ۶/۱ درصد در نسل اول به ۹/۱ درصد در نسل سوم).

نام‌های فراملی سهم بسیار اندکی داشته‌اند و تنها در میان زنان مشاهده شده‌اند (۴/۰ درصد). در مقابل، نام‌های خنتی جایگاه دوم را پس از نام‌های مذهبی به خود اختصاص داده‌اند (۲/۲۹ درصد در زنان و ۴/۱۸ درصد در مردان) و به‌ویژه در میان زنان نسل سوم افزایش چشمگیری داشته‌اند.

پاسخ به پرسش‌های پژوهش

پرسش ۱. هویت‌های چندگانه تا چه اندازه بر نام‌گذاری افراد

جنسیت	نسل			کل
	اول	دوم	سوم	
اسلامی خنتی	۸	۷۸	۱۲۷	۲۱۳
کل	۹۲	۴۰۳	۶۶۲	۱۱۵۷
مذهبی	۱۲۶	۶۲۲	۹۲۳	۱۶۷۱
ملی	۵	۳۴	۵۷	۹۶
فراملی	۲	۳	۰	۵
اسلامی خنتی	۲۵	۱۷۶	۳۵۳	۵۵۴
کل	۱۵۸	۸۳۵	۱۳۳۳	۲۳۲۶

جدول شماره ۳ فراوانی نام‌گذاری در سه نسل را بر اساس هویت‌های چندگانه و جنسیت نشان می‌دهد. برای توصیف داده‌ها از جدول توافقی^۱ استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد که نام‌های مذهبی بیشترین فراوانی را در میان سه نسل به خود اختصاص داده‌اند؛ به گونه‌ای که از کل نمونه، ۱۶۷۱ نام مذهبی ثبت شده است (۷۹۳ زن و ۸۷۸ مرد). پس از آن، نام‌های خنتی با ۵۵۴ مورد در رتبه دوم قرار دارند (۳۴۱ زن و ۲۱۳ مرد). در جایگاه سوم، نام‌های ملی با ۹۶ مورد (۳۰ زن و ۶۶ مرد) مشاهده می‌شوند. در نهایت، نام‌های فراملی سهم بسیار اندکی داشته و تنها شامل ۵ نام زنانه هستند.

جدول ۴. فراوانی و درصد نام‌گذاری نسل‌ها برحسب هویت‌های چندگانه و جنسیت

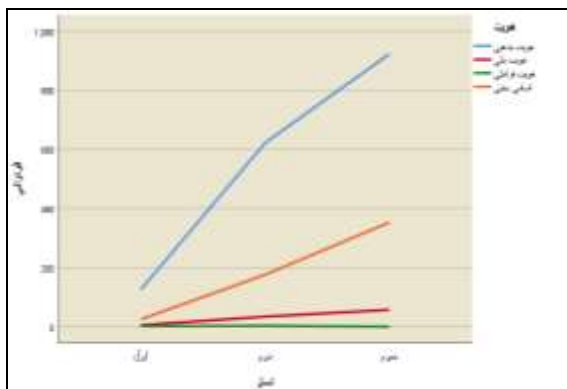
جنس	هویت	فراوانی و درصد			نسل			کل
		اول	دوم	سوم	اول	دوم	سوم	
زن	مذهبی	فراوانی	۴۳	۳۱۸	۴۳۲	۷۹۳		
		درصد	۶۵/۲	۷۳/۶	۶۴/۴	۶۷/۸		
	ملی	فراوانی	۴	۱۳	۱۳	۳۰		
		درصد	۶/۱	۳/۰	۱/۹	۲/۶		
	فراملی	فراوانی	۲	۳	۰	۵		
		درصد	۳/۰	۰/۷	۰/۰	۰/۴		
	اسلامی خنتی	فراوانی	۱۷	۹۸	۲۲۶	۳۴۱		
		درصد	۲۵/۸	۲۲/۷	۳۳/۷	۲۹/۲		
	کل	فراوانی	۶۶	۴۳۲	۶۷۱	۱۱۶۹		
		درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰		

هویت ملی در میان مردان بیش از زنان است و این تفاوت از نظر آماری معنادار می‌باشد. در مقابل، نام‌گذاری بر اساس هویت فراملی و اسامی خنثی در میان زنان بیش از مردان مشاهده می‌شود و این تفاوت نیز از نظر آماری معنادار است.

جدول ۶ مقایسه، فراوانی و درصد هویت‌های چندگانه بر حسب جنسیت (معناداری در سطح ۰/۰۰۱)

Sig. معناداری	f.d درجات آزادی	ارزش χ^2	جنسیت		هویت‌های چندگانه				
			مرد	زن	هویت‌های چندگانه				
			مرد	زن					
(**).۰/۰۰۱	۳	۵۲/۳۳۷	مذهبی		فراوانی	۷۹۳	۸۷۸	مذهبی	
			درصد		۶۷/۸	۷۵/۹	مذهبی		
			فراوانی		۳۰	۶۶	ملی		
			درصد		۲/۶	۵/۷	ملی		
			فراوانی		۵	۰	فراملی		
			درصد		۰/۴	۰	فراملی		
			فراوانی		۳۴۱	۲۱۳	اسامی خنثی		
			درصد		۲۹/۲	۱۸/۴	اسامی خنثی		
			فراوانی		۱۱۶۹	۱۱۵۷	کل		
			درصد		۱۰۰	۱۰۰	کل		

پرسش ۳. در گذر زمان، روند تحول نام‌گذاری فرزندان با توجه به انواع هویت‌ها چه مسیری را طی کرده است؟

شکل ۱. سیر تحول نام‌گذاری نسل‌ها بر حسب هویت‌های چندگانه در کل نمونه

شکل شماره (۱) سیر تحول نام‌گذاری نسل‌ها را بر حسب هویت‌های چندگانه در کل نمونه نشان می‌دهد. همان‌گونه که در این نمودار مشاهده می‌شود، نام‌های مذهبی در نسل

در سه نسل (مادرزیرگان و پدرزیرگان، پدران و مادران، فرزندان) تأثیر داشته‌اند؟

جدول ۵. مقایسه، فراوانی و درصد نام‌گذاری نسل‌ها بر حسب هویت‌های چندگانه (معناداری در سطح ۰/۰۰۱)

Sig. معناداری	f.d درجات آزادی	ارزش χ^2	هویت				نسل‌ها			
			هویت مذهبی	هویت ملی	هویت فراملی	اسامی خنثی	اول	دوم		
			۱۲۶	۵	۲	۲۵				
(**).۰/۰۰۱	۶	۲۵/۵۱۱	فراوانی	۷/۵	۵/۲	۴۰	۴/۵	فراوانی	درصد	
			درصد	۶۲/۲	۳۴	۳	۱۷/۶			
			فراوانی	۳۷/۲	۳۵/۴	۶۰	۳۱/۸	فراوانی	درصد	
			درصد	۹۲/۳	۵۷	۰	۳۵/۳			
			فراوانی	۱۶۷۱	۵۹/۴	۰	۶۳/۷	فراوانی	درصد	
			درصد	۱۰۰	۹۶	۵	۵۵/۴			
			جمع	جمع	جمع	جمع	جمع	جمع	جمع	جمع

طبق جدول شماره ۵ نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که تفاوت فراوانی نام‌گذاری نسل‌ها بر حسب هویت‌های چندگانه از نظر آماری در سطح کمتر از یک‌صدم معنادار است ($\chi^2 = 25/511, df = 6, p = 0/001$). به عبارت دیگر هویت مذهبی در نسل دوم و سوم بیش از نسل اول مشاهده می‌شود. هویت ملی در نسل دوم و سوم بیش از نسل اول است. هویت فراملی در نسل اول و دوم بیش از نسل سوم است. اسامی خنثی در نسل دوم و سوم بیش از نسل اول به کار رفته‌اند. همچنین بیشترین نام‌گذاری بر اساس هویت مذهبی، هویت ملی و اسامی خنثی در نسل سوم مشاهده می‌شود.

پرسش ۲. در گرایش به هویت‌های چندگانه در نام‌گذاری، چه تفاوت‌هایی بر اساس جنسیت مشاهده می‌شود؟

جدول شماره ۶ نشان می‌دهد که تفاوت هویت‌های چندگانه بر حسب جنسیت از نظر آماری در سطح کمتر از یک‌صدم معنادار است ($\chi^2 = 52/337, df = 3, p = 0/001$). به عبارت دیگر، میان هویت‌های چندگانه و جنسیت رابطه‌ای معنادار وجود دارد. بدین معنا که نام‌گذاری بر اساس هویت مذهبی و

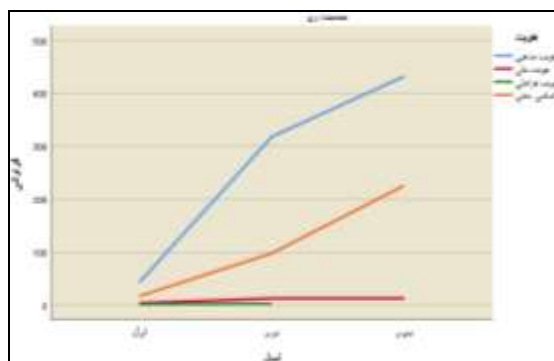
همان‌گونه که در این نمودار مشخص است، رنگ سبز بیانگر اسامی خنثی است و نشان می‌دهد که در نسل سوم، تعداد ۱۲۷ نام خنثی برای مردان به کار رفته که در مقایسه با سایر نسل‌ها بیشترین فراوانی را دارد. همچنین رنگ قرمز که معرف هویت ملی است، بیانگر آن است که در نسل سوم با ۴۴ نام ملی، بیشترین میزان نام‌گذاری مردان بر اساس این هویت صورت گرفته است. این نتایج نشان می‌دهد که در میان مردان نسل سوم، گرایش به انتخاب نام‌های خنثی و ملی بیش از سایر نسل‌ها بوده است.

نتیجه‌گیری

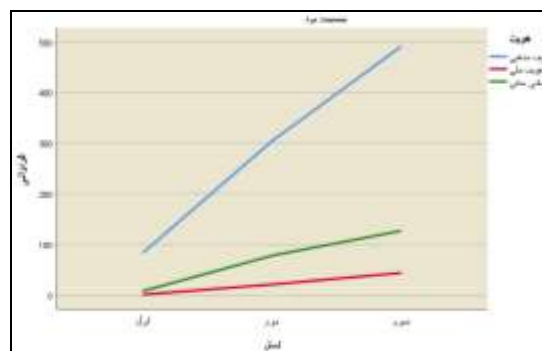
انسان‌ها همواره خود را در چارچوب هویت‌های گوناگون تعریف و شناسایی می‌کنند. این شبکه‌های هویتی، علاوه بر ایجاد تمایز میان افراد، بیانگر ارزش‌ها و هنجارهایی هستند که هر فرد برای خود برمی‌گزیند و مایل است دیگران نیز او را در همان چارچوب بشناسند. از این منظر، «نام» به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نشانه‌های هویتی، ابزاری ارزشمند برای بازشناسی تحولات فرهنگی و اجتماعی در دوره‌های تاریخی مختلف به شمار می‌آید.

در بررسی نام‌گذاری در سولقان، استفاده از نام‌های کهن -در دسته‌بندی نام‌های ملی- و همچنین استفاده از نام‌های مذهبی برای پسران به‌مراتب بیش از دختران رایج است. به نظر می‌رسد نام فرزندان پسر در تعیین هویت‌های ملی و مذهبی خانواده نقش پررنگ‌تری ایفا می‌کند. این امر را می‌توان در پیوند با ساختار مردم‌محور جوامع تحلیل کرد؛ چرا که به‌طور سنتی امکان رشد و پرورش مردان برای دستیابی به نقش‌های اجتماعی، سیاسی و علمی مهم فراهم‌تر بوده است. از همین رو، در بخش نام مشاهیر، بسامد نام‌های پسرانه بسیار بالاتر است، در حالی که برای دختران داده‌ی قابل توجهی در این زمینه به دست نمی‌آید. در مقابل، نام دختران غالباً با الهام از عناصر طبیعت انتخاب می‌شود و معیارهای زیباشناختی و خوش‌آوایی در آن نقش اصلی دارند؛ به همین دلیل، این نام‌ها بیشتر جنبه‌ی احساسی به خود می‌گیرند. در حالی که نام‌های پسرانه بر اساس مفاهیم غیر احساسی و با توجه به نقش‌های اجتماعی و روزمره‌ی مردان برگزیده می‌شوند. این تفاوت نشان می‌دهد که انتخاب نام در جامعه نه صرفاً یک امر فردی، بلکه بازتابی از ساختارهای فرهنگی و جنسیتی است که در آن، برای مردان هویتی عقلانی‌تر و برای زنان هویتی احساسی‌تر بازنمایی می‌شود

سوم بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین نام‌های ملی و خنثی نیز در همین نسل در بالاترین سطح قرار دارند. در مقابل، نام‌های فراملی بیشترین فراوانی خود را در نسل دوم داشته‌اند. این الگوها با داده‌های ارائه‌شده در جدول پیشین هم‌خوانی داشته و روند تغییرات نام‌گذاری در سه نسل را به‌خوبی بازنمایی می‌کنند.

شکل ۲. سیر تحول نام‌گذاری نسل‌ها برحسب هویت‌های چندگانه در زنان

شکل ۳. سیر تحول نام‌گذاری نسل‌ها برحسب هویت‌های چندگانه در مردان

سیر تحول نام‌ها بر اساس جنسیت افراد در هر یک از نسل‌ها از دیگر بررسی‌های انجام‌شده در این پژوهش است. در نمودار شکل (۲)، روند انتخاب نام زنان در هر نسل به تصویر کشیده شده است. همان‌گونه که در این نمودار مشاهده می‌شود، رنگ آبی بیانگر هویت مذهبی است و نشان می‌دهد که نام‌های مذهبی در میان زنان نسل سوم با ۴۳۲ مورد بیشترین فراوانی را داشته‌اند. همچنین رنگ قرمز که معرف هویت ملی است، در نسل دوم با ۳ مورد بیش از دو نسل دیگر مشاهده می‌شود. این امر بیانگر آن است که زنان در نسل دوم گرایش بیشتری به انتخاب نام‌های ملی داشته‌اند. شکل شماره (۳) روند نام‌گذاری مردان را بر اساس هویت‌های چندگانه و میزان فراوانی آن‌ها نشان می‌دهد.

تلقی می‌شوند، انتخاب نام‌هایی با رنگ و بوی فرنگی می‌تواند به‌منزلهٔ ابزاری برای اعتباربخشی و ارتقای جایگاه اجتماعی فرد در نظر گرفته شود.

داده‌ها نشان داد که نام‌گذاری با هویت **ملّی** در میان دیگر هویت‌ها رتبهٔ سوم را به خود اختصاص داده است. هویت **ملّی** بخشی مهم از وجود فرد را شکل می‌دهد و بسیاری از جنبه‌های زندگی اجتماعی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. به همین دلیل، دولت‌ها با صرف هزینه‌های سنگین و بهره‌گیری از ابزارهای گوناگون همچون نهادهای آموزشی، رسانه‌ها و حتی بازار مصرف می‌کوشند هویت **ملّی** کشور را در راستای منافع و ارزش‌های حاکم حفظ و تقویت کنند؛ چرا که به‌خوبی می‌دانند انرژی و ظرفیت ملت در اختیار کسی است که هویت آن ملت را ساخته است. از آن‌جا که نام‌گذاری بخشی از فرهنگ و بازتاب هویت جامعه به شمار می‌رود، انتظار می‌رود در جوامعی که بر هویت **ملّی** تأکید دارند، گرایش به انتخاب نام‌هایی افزایش یابد که بازتاب‌دهندهٔ این هویت باشند. بر همین اساس، تأثیرگذاری بر هویت **ملّی** - چه در جهت تقویت و چه در مسیر آسیب‌شناسی و رفع نقاط ضعف فرهنگی - می‌تواند ابزاری و اجتماعی باشد. در این میان، رسانه‌ها نقشی محوری ایفا می‌کنند و همین امر ضرورت سیاست‌گذاری‌های کلان در حوزهٔ رسانه‌های عمومی و ارتباط جمعی را یادآور می‌شود. همچنین، نقش آموزش و پرورش و دیگر نهادهای رسمی و غیررسمی آموزشی در این زمینه انکارناپذیر است؛ چرا که بی‌توجهی به آموزش، حتی در یک بازهٔ زمانی کوتاه، می‌تواند هویت یک ملت را برای سال‌های طولانی آینده با چالش جدی مواجه سازد.

در این پژوهش ۵۵۴ نام که در هیچ‌یک از هویت‌های **ملّی**، **فراملّی** و مذهبی جای نمی‌گیرند در گروه اسامی خنثی طبقه‌بندی شدند که بیشتر به زنان تعلق دارند.

یافته‌های این پژوهش در مقایسه با تحقیقات مشابه در سایر نقاط کشور روندی متفاوت را نشان می‌دهد. در حالی که بسیاری از مطالعات پیشین (مانند علی‌نژاد و طیب، ۱۳۸۲؛ نجاتی حسینی و افشار، ۱۳۸۸؛ ایمان و روحانی، ۱۳۹۲) از افزایش گرایش به نام‌های **ملّی** و **فراملّی** و کاهش نسبی نام‌های مذهبی گزارش کرده‌اند، نتایج حاضر بیانگر آن است که در منطقهٔ سولقان نام‌های مذهبی همچنان بیشترین فراوانی را دارند و حتی در نسل سوم روندی صعودی یافته‌اند.

بر اساس یافته‌های پژوهش علی‌نژاد و طیب (۱۳۸۲)، گرایش خانواده‌ها به انتخاب نام‌های **مذهبی** ریشه در اعتقادات دینی و روحیات مذهبی آن‌ها دارد. همچنین، نتایج تحقیقات دیگری همچون پژوهش ایمانی (۱۳۶۳) نشان می‌دهد که انتخاب نام‌های عربی نیز عمدتاً ناشی از باورهای خاص مذهبی است. همان‌گونه که در این تحقیق نیز تأکید شده، نام‌های مذهبی در میان مردان نسبت به زنان از فراوانی بیشتری برخوردارند. در واقع، یکی از شیوه‌هایی که خانواده‌های مذهبی با گرایش‌های سنتی از طریق آن هویت مذهبی خود را آشکار ساخته، استمرار بخشیده و به نسل‌های بعدی منتقل می‌کنند، انتخاب نام‌های مذهبی برای فرزندان است. این نام‌ها معمولاً از میان اسماء حسنی، جلاله، نام پیامبران، امامان و شخصیت‌های دینی برگزیده می‌شوند.

در نهایت می‌توان گفت که نام‌گذاری بر اساس هویت مذهبی در منطقهٔ سولقان بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است. بررسی روند سه نسل نشان می‌دهد که هرچه از نسل اول به نسل سوم نزدیک‌تر شده‌ایم، تعداد این‌گونه نام‌ها افزایش یافته است. این امر نشان‌دهندهٔ غلبهٔ روحیات مذهبی بر ساکنان منطقه و تمایل بیشتر آنان به انتخاب نام‌های مذهبی برای فرزندان است.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که میان هویت‌های چندگانه و **جنسیت** رابطه‌ای معنادار وجود دارد. به بیان دیگر، تفاوت در الگوهای نام‌گذاری بر اساس جنسیت از نظر آماری قابل توجه است. نتایج حاکی از آن است که نام‌گذاری با هویت مذهبی در میان مردان بیشتر رواج دارد، در حالی که نام‌گذاری با هویت **ملّی**، **فراملّی** و همچنین انتخاب اسامی خنثی در میان زنان فراوانی بیشتری دارد. این امر بیانگر آن است که گرایش به انتخاب برخی نام‌ها تحت تأثیر جنسیت صورت می‌گیرد و در عین حال، برخی نام‌ها را نمی‌توان به جنسیت خاصی محدود کرد. برای نمونه، اسامی برگرفته از طبیعت عمدتاً برای دختران و اسامی مرتبط با اساطیر بیشتر برای زنان به‌کار می‌رود.

در سال‌های اخیر، استفاده از نام‌های **فراملّی** افزایش یافته است. یکی از انگیزه‌های اصلی در انتخاب این‌گونه نام‌ها را می‌توان تمایل به ایجاد نوعی اعتبار و وجههٔ اجتماعی دانست. بر اساس تحقیقات علی‌نژاد و طیب (۱۳۸۲)، نام‌های خارجی و فرنگی واجد معنایی نمادین‌اند؛ نمادی از اعتبار، وجهه و پیوند با فرهنگ غربی. از آن‌جا که کشورهای خارجی، به‌ویژه کشورهای غربی، در جوامعی نظیر ایران به‌عنوان نماد پیشرفت

- این تفاوت را می‌توان ناشی از شرایط اجتماعی - فرهنگی خاص منطقه، پابندی عمیق‌تر به سنت‌های مذهبی و تأثیرپذیری کمتر از جریان‌های جهانی شدن دانست. بنابراین، یافته‌های این تحقیق برخلاف بسیاری از پژوهش‌های پیشین است و اهمیت توجه به بافت محلی و شرایط ویژه هر منطقه را در تحلیل‌های نام‌شناسی اجتماعی برجسته می‌سازد. در پایان، بر اساس یافته‌های این پژوهش پیشنهادی زیر ارائه می‌شود:
- تکرار پژوهش مشابه در منطقه سولقان برای نسل‌های جدید و مقایسه نتایج با نسل‌های گذشته؛
 - تکرار پژوهش‌های مشابه در سایر مناطق کشور و مقایسه نتایج آن‌ها با یافته‌های منطقه سولقان؛
 - بهره‌گیری از رویکردهای بین‌رشته‌ای (مانند روان‌شناسی اجتماعی و جامعه‌شناسی) برای تحلیل عمیق‌تر نقش نام‌ها در شکل‌گیری هویت فردی و اجتماعی؛
 - توجه نهادهای آموزشی و فرهنگی به مقوله نام‌گذاری به‌عنوان یکی از ابزارهای هویت‌سازی و ارتقای آگاهی خانواده‌ها.

منابع

- Abdi, A. (1997). *The transformation of children's names in Tehran (1345-1374)*. Tehran: Hananeh. [In Persian]
- Abdulkareem, R. (2014). Sectarian identity manifestations in Iraqi personal names. *Language, Individual and Society*, 8, 182-192.
- Agyekum, K. (2006). The sociolinguistics of Akan personal names. *Nordic Journal of African Studies*, 15(2), 206-235.
- Ahmadi, H. (2009). *Foundations of Iranian national identity*. Tehran: Institute for Cultural and Social Studies. [In Persian]
- Ahmadi, J. (2009). *Iranian national identity debates*. Tehran: Institute for Cultural and Social Studies. [In Persian]
- Alinezhad, B., & Tayeb, M. (2003). A new approach to naming in Isfahan from the perspective of sociolinguistics. *Journal of Literature and Humanities Research, University of Isfahan*, 33, 23-58. [In Persian]
- Bahrani, M. (1998). *Investigating naming of newborns in Shiraz city*. Shiraz University, Unpublished research project. [In Persian]
- Bahrani, A. (2004). *Iranian festivals*. Tehran: Cultural Research Office. [In Persian]
- Bakhtiar, M. (2013). Creative use of proper names in Persian. *Anglisticum Journal (IJLLIS)*, 2(5), 89-101.
- Berberovic, D., & Dzanic, N. D. (2013). Halls of fame across cultures: The figurative meaning of personal names in light of conceptual integration theory. *Explorations in English Language and Linguistics*, 1(1), 84-106.
- Coates, R. (2013). Onomastics. In C. Chapelle (Ed.), *The encyclopedia of applied linguistics* (pp. 4315-4320). Oxford: Wiley-Blackwell.
- Crystal, D. (2008). *A dictionary of linguistics and phonetics* (6th ed.). Oxford: Blackwell.
- Danesh, Y., & Qorbani, A. (2017). A study of the cultural-social factors influencing children's naming by Iranian families (Case study: Hormozgan Province). *Quarterly Journal of Participation and Social Development*, 5(3), 87-109. [In Persian]
- Danesi, M. (2004). *A basic course in anthropological linguistics*. Toronto: Canadian Scholar's Press.
- Dobric, N. (2010). Theory of names and cognitive linguistics: The case of the metaphor. *Filozofia I Društvo*, 21(1), 135-147.
- Feyz, S. (2004). A sociolinguistic study of parents' naming trends in Shiraz. (Unpublished Master's Thesis). University of Shiraz, Iran. [In Persian]
- Firth, R. (1987). Personal names. *LSE Quarterly*, 1(3-4), 273-299.
- Florenskiy, P. A. (1989). Imena. *Sotsioloicheskie*, 16(2), 128-143.
- Ghamari, M., & Hasanzade, M. (2010). The role of language in national identity. *Language Research*, 3(2), 153-172. [In Persian]
- Imani, M. (1984). Naming and onomastics in Iran. *Journal of Linguistics*, 1(1), 76-87. [In Persian]

- Imani, M.T., & Rouhani, A. (2013). Islamic identity and rival identities (global, national, A case study of Shiraz University students. *Iranian Cultural Research*, 6(1), 7-35.
- Lombard, C.G. (2008). An ethnolinguistic study of Niisitapi personal names. Doctoral dissertation, University of South Africa. Institutional Repository.
- Lieberson, S. (1984). What is in a name? Some sociolinguistic possibilities. *International Journal of the Sociology of Language*, 45, 77-78.
- Lyons, J. (1995). *Linguistic semantics: An introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nejati Hosseini, M., & Afshar, S. (2009). Transformation in children's naming in Tehran. *Youth, Culture and Society Research*, 3, 141-158. [In Persian]
- Rabiee, A. (2001). *Sociology of value changes*. Tehran: Farhang va Andisheh. [In Persian]
- Rajabzadeh, A. (2008). *Social analysis of naming*. Tehran: Soroush. [In Persian]
- Rouhi, M. (2008). Proper name metaphor in Persian. *Journal of Humanities Research*, 44, 131-138. [In Persian]
- Zandi, B., & Mirmokri, M. (2017). A sociolinguistic study of naming in Mahabad. *Research in Western Iranian Languages and Dialects*, 5(19), 1-18. [In Persian]
- Zandi, B., et al. (2020). Identity transformation and changing the person's name: Observing social changes in the field of social onomastics. *Quarterly of Social Studies and Research in Iran*, 9(3), 641-664. [In Persian]